

VESAYETTEN KURTULMUŞ DEMOKRATİK YEREL YÖNETİM İHTİYACI

Erbay Arıkboğa¹

Bu yazı, demokratik bir ülkede yerel yönetimlerin nasıl bir konuma ve ne tür önemli işlevlere sahip olabileceği işle başlıyor. Ardından Türkiye'nin idari ve siyasi yapısındaki açmazlara ve sorunlara işaret ediliyor. Yazının son bölümünde *yeni sitemin* daha düzgün çalışabilmesi için, yerel yönetimlere nasıl bir rol verilmesi (ve onların nasıl bir rol üstlenmesi) gerektiğine vurgu yapılıyor. Nihayet yazı, *uyarı üzerine* son buluyor.

Merkeziyetçilik ile otoriterlik ikiz kardeştir

Yerel yönetimler, sadece belirli hizmetleri sunan kuruluşlar değildir. Bundan daha önemlisi, yerel yönetimler, merkezde yoğunlaşan gücü dağıtan ve iktidarı paylaştıran kuruluşlardır. Tocqueville'nin, Amerika'daki gözlemlerinden sonra isabetle belirttiği gibi yerel yönetimler, merkezi iktidarı *sınırlandırır* ve çoğunluğun baskıcı eğilimlerine karşı bir *dalgakıran* işlevi görür. Bu açıdan iyi işleyen bir yerel yönetim sisteminin varlığı, bir ülkedeki olası otoriter eğilimleri belli ölçüde dengeleyebilir.

Diğer taraftan yerel yönetimler, yerel düzeydeki demokrasi pratikleri sayesinde, bir toplumda demokrasinin derinleşmesine, dal budak salıp kökleşmesine katkı sağlar. Veya sözü tersinden söylemek gerekirse, ne kadar kusurlu dahi olsa, eğer yerel düzeyde işleyen demokratik süreçlere son verilirse, ulusal düzeyde demokratik sistemi sürdürülebilmek orta ve uzun vadede imkansız hale gelir. 19. Yüzyılda, yerel yönetimleri demokrasinin okulu olarak gören J. S. Mill gibi düşünürler, önemli bir gerçeğe işaret etmektedir. Diğer taraftan yerel düzeyde yeterince örgütlenemeyen, eleman devşiremeyen ve yerelden yeterince beslenemeyen siyasi partiler, ulusal düzeyde önemli bir varlık gösteremez ve kalıcı olamaz.

Bu iki temel işlevi sayesinde yerel yönetimler, farklı toplum kesimleri için *özgürlük alanları* üretir ve daha özgür bir toplum için fırsatlar yaratır. Bu nedenle özellikle liberal teoride, yerel yönetimler ile özgürlük arasında pozitif bir ilişki kurulması boşuna değildir. Bu bakış açısı, yerel yönetimleri *otoriterlik, demokratiklik ve özgürlük* ekseninde oldukça kritik bir yerde konumlandırmaktadır. Zira merkeziyetçilik ile otoriterlik *ikiz kardeştir*. Ancak bu işlevler bütün yerel yönetimler tarafından otomatik biçimde yerine getirilemez, bu durum kusursuz işleyen bir süreç değildir. Yerel yönetimlerin *niteliği* burada önem arz eder.

.....

---

¹ Marmara Üniversitesi öğretim üyesi.